

ნათელა მაღლაკელიძე

მშობლიური ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის მომზადებისა და გადამზადების საკითხები თანამედროვე ეტაპზე

ჩვენს ქვეყანაში განათლების სფეროში მიმდინარე რეფორმამ სკოლაში არსებითად შეცვალა არა მხოლოდ ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების შინაარსი, არამედ მისი ფორმაც. ამ მიზნით შეიქმნა ეროვნული სასწავლო გეგმა და საგნობივი სტანდარტები, ასევე — მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი, რომელსაც უნდა ექვემდებარებოდეს პედაგოგთა მომზადებისა და გადამზადების სტრატეგიები.

დაწყებითი სკოლის 6 წლით განსაზღვრამ განაპირობა სკოლისათვის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის მომზადება შემდეგი საფეხურებისათვის: ა) **დაწყებითი (I-IV) კლასების მულტიდისციპლინარული საწავლებლის მასწავლებელი**, რომელიც მშობლიურ ენასთან ერთად ბავშვებს მათემატიკასა და ბუნებისმეტყველებასაც ასწავლის; ბ) **დაწყებითი (I-VI) კლასების საგნის მასწავლებელი**; გ) **საბაზო და საშუალო საფეხურების საგნის მასწავლებელი**.

რა ვითარებაა დღეს ამ მხრივ ჩვენს ქვეყანაში? 2006 წელს დამტკიცდა მასწავლებლის მომზადებისა და პროფესიული განვითარების კონცეფცია (საქართველოს მთავრობის დადგენილება N29, 09 თებერვალი, 2006). მომზადებული დოკუმენტის მიხედვით, მასწავლებლობის უფლების მოპოვება შეეძლოთ განათლების ბაკალავრებსა და განათლების მაგისტრებს სკოლაში ერთწლიანი გამოსაცდელი პერიოდისა (მენტორ-მადიებლობა) და სასერტიფიკაციო გამოცდის წარმატებით ჩაბარების შემდეგ. განათლების ბაკალავრებს მხოლოდ დაწყებით კლასებში სწავლების უფლება ჰქონდათ, ხოლო განათლების მაგისტრებს - დაწყებით, საბაზო და საშუალო საფეხურებზე. ამ მოსაზრების უკუგდება მალევე გახდა საჭირო, რადგან მაგისტრატურაში არ სწავლობს იმ რაოდენობით მასწავლებლობის მსურველი, რამდენის საჭიროებაცაა. ამდენად, შემდეგ წლებში ბაკალავრიატ დამთავრებულებსაც მიეცათ მასწავლებლობის უფლება, თუმცა, მათ მენტორ-მადიებლის პროგრამა უნდა გაეგლოთ, ან ერთწლიანი სამუშაო სტაჟი დაეგროვებინათ, რომ შეძლებოდათ სასერტიფიკაციო გამოცდაზე გასვლა.. ამ კანონში შეტანილ იქნა ცვლილება 2012 წელს, რომლის მიხედვითაც **ყველა უმაღლეს დამთავრებულ ბაკალავრს** პროფესიაში შესვლის უფლება მიეცა მადიებლობის გავლის გარეშე.

პედაგოგის კვალიფიკაციას არ ანიჭებს არც ერთი უმაღლესი სასწავლებელი. რაც შეეხება განათლების ბაკალავრს, რომელსაც მხოლოდ რამდენიმე სახელმწიფო უნივერსიტეტი უშვებს, ფაქტიურად მხოლოდ დაწყებითი (I-IV) კლასებისთვის სპეციალისტთა მოზადებას გულისხმობს, **საბაზო და საშუალო საფეხურებისთვის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი არ მზადდება**, არ მზადდება არც ამ საგნის მასწავლებელი I-VI კლასებისათვის.

დღეს მხოლოდ რამდენიმე სახელმწიფო უნივერსიტეტს აქვს საგნის მასწავლებლის მომზადების ე.წ. მინორ 60 კრედიტიანი პროგრამა, რომელიც არჩევითია. პედაგოგის პროფესიის არაპრესტიჟულობის გამო (და ალბათ იმის გამოც, რომ სტუდენტებს, როგორც წესი, არ ჰყავთ ე. წ. ტუტორები), ეს პროგრამები ფაქტიურად არ მოქმედებს, ან ისმენენ მათ შემთხვევითი პირები (მომავალი ბიზნეს-ადმინისტრატორები, ფინანსისტები, ტურიზმის მენეჯერები...) ე. წ. თავისუფალი კრედიტების დაგროვების მიზნით. ყოველივე ამის გამო არ არის გამორიცხული, რომ სულ მალე დავდგეთ ამ მიმართულებით მასწავლებელთა დეფიციტის, არაკომპეტენტურობისა და არაპროფესიონალიზმის პრობლემების წინაშე. რაც შეეხება მენტორ-მასწავლებელს, რომელსაც უნდა დაყრდნობოდა ახალბედა მასწავლებლის მომზადება სკოლაში, მისი პროგრამა არც ერთ უმაღლეს სასწავლებელში არ მოქმედებს. თითქმის მთლიანად უგულვებელყოფილია პედაგოგიური პრაქტიკის როლი მომავალი პედაგოგის მოზადების საქმეში, ან მას ფაქტიური ხასიათი აქვს.

მასწავლებლობის უფლების მინიჭება მოქმედი კანონმდებლობით კვლავაც მხოლოდ სასერტიფიკატო გამოცდების ჩაბარების შემდეგ ხდება. ამგვარი გამოცდა ჩაბარებული აქვს უკვე ათასობით მოქმედ მასწავლებელს; რაც შეეხება ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლობის მსურველებს, მათთვის, როგორც ვთქვით, 2012 წლიდან სავალდებულო არ გახლავთ შესაბამისი განათლების ქონა ქართულ ფილოლოგიაში. რამდენიმედღიანი ტრენინგის გავლისა და სასერტიფიკატო გამოცდაზე მინიმალური ბარიერის გადალახვის შემდეგ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლობის უფლება ეძლევა ყველას, ანუ ზოგადპროფესიული და საგნობრივი კომპეტენციების განმსაზღვრელი ხდება მხოლოდ სასერთიფიკატო გამოცდა ორ საგანში და არა შესაბამისი კვალიფიკაცია და გამოცდილება.

მოქმედმა ხელისუფლებამ ამ ვითარების გამოსწორების მიზნით უკვე გადადგა გარკვეული ნაბიჯები, კერძოდ, შემუშავდა პედაგოგთა მომზადებისა და კარიერული ზრდის კონცეფცია, მაგრამ ამ კონცეფციაშიც, სამწუხაროდ, ძირითადი ყურადღება მასწავლებელთა გადამზადებაზე და არა — მომზადებაზე. მასში

აღნიშნულია, რომ უმაღლეს სასწავლებლებში უნდა მიიღონ სტუდენტებმა მასწავლებლის პროფესიული და საგნობრივი სტანდარტით გათვალისწინებული ცოდნა და აღიჭურვონ შესაბამისი უნარებით, რისთვისაც აუცილებელია, რომ უმაღლესის პროგრამები შესაბამისობაში იყოს საგანმანათლებლო სტანდარტებთან არა მხოლოდ დეკლარირებულად, არამედ რეალურად. აღსანიშნავია, რომ ამ კონცეფციაშიც მასწავლებლობის მსურველთათვის მხოლოდ 60 კრედიტიანი მოდულია გათვალისწინებული და არა — მიმართულება.

მისასალმებელია, რომ ამ სასწავლო წლიდან სახელმწიფო დააფინანსებს განათლების მიმართულებას უმაღლეს სასწავლებლებში, მაგრამ ფაქტია, რომ ჩვენი უნივერსიტეტები სახელმწიფოს ამ ნაბიჯს ვერ ხვდებიან მომზადებულნი.

Natela Maghlakelidze

Issues on Training and Re-training Teachers of the Georgian Language and Literature at the Present Stage

S u m m a r y

1. Current educational reforms in our country changed not only the content, but also the form of teaching Georgian language and literature. This is the reason why the national educational plan and subject standards which training and re-training of teachers should be based on were created.

2. Defining first 6 grades as a primary school determined the following stages of training for teachers of the Georgian language and literature:

a) Teachers of multidisciplinary education of primary (I-IV) grades, who will teach mathematics and natural science together with native language.

b) Teachers of primary grades (I-VI);

c) Teachers of primary and secondary level subjects.

3. What is the situation like in Georgia? The conception concerning the training and professional development of teachers was drawn up (resolution N29, February 9, 2006). According to the prepared document, the right of teaching was given to BAs and MAs of Education after one-year probationary period at school and having passed teacher certification exams. BAs were able to teach only primary grades, MAs could teach on primary, basic and secondary levels. This opinion had to be rejected soon as the number of MA students are not sufficient. Therefore, BAs were also allowed to teach, though they had to undergo the probationary period or have one-year working experience in order to take the teacher certification exams. The amendments to this law were made in 2012, according to

which, all BAs were allowed to undertake this profession without probationary period.

4. Qualification of a teacher is not given by any university. As for Bachelor's degree, which is awarded by a few state universities implies preparing only primary grade (I-IV) teachers, while teachers of Georgian language and literature are not prepared neither for basic nor for secondary levels. No teachers are prepared for I-VI grades as well.

5. There are only a few state universities which have minor 60-credit optional programs. Due to the unpopularity of the teacher's profession (and, perhaps, because of the fact that students don't have tutors), these programs either do not work, or they are attended by future business-administrators, financiers, tourism managers, etc. in order to obtain free credits. Therefore, we will soon face lack of teachers, as well as their incompetence and non-professionalism. As for the program of mentor-teachers, who were in charge of preparing new teachers, it does not work at any university. The role of pedagogical practice is almost entirely rejected in the preparation process of future teachers.

6. The right of teaching is given after passing the certification examination according to the new legislation as well. Thousands of teachers have already passed this kind of examination; as for those who want to be teachers of the Georgian language and literature, it is not necessary to have professional education in Georgian philology. After doing some training courses and passing the certification examination, everyone is permitted to teach Georgian. Thus, the general professional and subject competence is defined only by the certification examinations in two subjects and not by the relevant qualification or experience.

7. The government has already taken certain steps to improve the situation. It was prepared the conception of training and career growth, but, unfortunately, this conception is mainly focused on re-training, rather than training of teachers. It is noted that students should get education in accordance with the teacher's professional and subject standards and should be equipped by skills relevant to the educational standards. It is noteworthy that it is only given a 60-credit module in the conception and not the whole direction for those interested in teaching.

It should be noted that the state will finance the direction of education at universities from the following year, but the fact is that our universities are not prepared for this.